

**Najvyšší súd
Slovenskej republiky**

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **E.K.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. R.O., PhD., advokátom sídlom v B., proti žalovaným **1/ Slovenskej republike - Ministerstvu spravodlivosti SR**, sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, **2/ Slovenskej republike - Ministerstvu vnútra SR**, sídlom v Bratislave, Pribinova 2, **3/ Slovenskej republike - Generálnej prokuratúre SR**, sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o **264 598,69 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 21 C 209/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 2. júna 2010, sp.zn. 2 Co 12/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 2. júna 2010, sp.zn. 2 Co 12/2010-205 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 10. novembra 2009, č.k. 21 C 209/2008-168 konanie v časti o zaplatenie istiny 30 083,65 € zastavil; žalovanej 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyňi 234 515,04 € s 8,5% úrokom z omeškania od 4. novembra 2008 do zaplatenia a nahradiť trovy konania 6 707,71 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku; žalobu proti žalovanej 2/ a 3/ zamietol. Dospel k záveru o vzniku nároku na náhradu škody proti žalovanej 1/, ktorá bola spôsobená jej nesprávnym úradným postupom (nevydaním zlatých mincí) pri výkone verejnej moci, za ktorú zodpovedá štát podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov. Vychádzal pritom zo zistení, že 9. augusta 1958 Krajská správa MV B.B.prevzala v rámci trestného konania od K.M.(matky žalobkyne) 143 ks zlatých mincí, ktoré boli následne 11. decembra 1958 odovzdané Okresnej prokuratúre v B.B., čo vyplýva zo zápisnice spísanej na

Okresnej prokuratúre z 11. decembra 1958 za prítomnosti obvinenej, ktorá obsahovala počet kusov jednotlivých mincí, ich popis a rok výroby. Podľa názoru súdu podaním obžaloby 15. decembra 1958 v trestnej veci vedenej pod sp.zn. T 467/58 došlo aj k odovzdaniu súvisiacich vecných dôkazov (vrátane zlatých mincí) vtedy Ľudovému súdu v Banskej Bystrici, ktorý rozsudkom z 2. januára 1959 rozhodol (o.i.) o treste prepadnutia 87 ks zlatých mincí v prospech štátu. Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. novembra 2007 sp.zn. 2 To 73/06 bol rozsudok bývalého Ľudového súdu v Banskej Bystrici sp.zn. T 467/58 z 9. januára 1959 zrušený a trestné stíhanie zastavené. Žalobkyňa ako jediná dedička po poručiťke K.M. požiadala podaním z 13. augusta 2008 v zmysle § 80 ods. 1 vety prvej Trestného poriadku (zákona č. 141/1961 Zb.) Okresný súd v B.B. o vrátenie 143 ks zlatých mincí, jej žiadosti súd formou listu z 5. septembra 2008 nevyhovel s odôvodnením, že nimi nedisponuje a nemá vedomosť, kde sa mince nachádzajú. Žalobkyňa v konaní preukázala, že veci jej neboli príslušným súdom vrátené, čo možno považovať za nesprávny úradný postup, preto jej vznikol nárok na náhradu škody. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobkyne (v zamietajúcej časti proti žalovaným 2/ a 3/) a žalovanej 1/ (vo vyhovujúcej časti proti žalovanej 1/) Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 2. júna 2010 sp.zn. 2 Co 12/2010 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho vyhovujúcej časti (t.j. vo výroku o povinnosti žalovanej 1/ zaplatiť žalobkyni 234 515,04 € s príslušenstvom) tak, že žalobu proti žalovanej 1/ zamietol; potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bola žaloba voči žalovaným 2/ a 3/ zamietnutá; žalovaným 1/ až 3/ náhradu trov konania nepriznal. Rozhodnutie odôvodnil záverom, že pokiaľ okresný súd nevydal zlaté mince, ktorými nedisponoval, nedopustil sa nesprávneho úradného postupu, ktorým by žalobkyni spôsobil škodu. Žalobkyňa neprodukovala žiadne tvrdenia, kedy sa žalovaní 2/ a 3/ mali dopustiť nesprávneho úradného postupu, z ktorého bol odvodzovaný jej nárok na náhradu škody, odvolací súd preto podľa § 219 O.s.p. potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v jeho zamietajúcej časti (proti žalovaným, 2/ a 3/). O náhrade trov konania rozhodol podľa § 151 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že postupom odvolacieho súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/

O.s.p. v spojení s § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Dovolateľka (vychádzajúc z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky i Európskeho súdu pre ľudské práva) namietala nepreskúmateľnosť, nepresvedčivosť i neodôvodnenosť (t.j. arbitrárnosť i svojvoľnosť) rozhodnutia odvolaciu súdu v zmysle požiadaviek vyplývajúcich z ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 O.s.p. Odvolací súdu pri vydaní rozsudku vychádzal z odlišného hodnotenia dôkazov ako súd prvého stupňa, pre ktorý si nežadovávajúci rovnocenný podklad, keď dokazovanie nevykonal ani ho nedoplnil, čím došlo k odňatiu procesných práv žalobkyne, najmä práva vyjadriť sa k vykonaným dôkazom i k právnomu posúdeniu veci zaujatým odvolacím súdom (§ 213 ods. 2 O.s.p.). V konaní (podľa jej názoru) bolo nesporné, že zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom vznikla. Sporným bolo len to, ktorý orgán má v zmysle § 4 zákona č. 514/2003 Z.z., v mene štátu konať. Za nesprávny úradný postup podľa dovolateľky treba považovať postup orgánov činných v trestnom konaní, ktorým vznikla povinnosť vrátiť zaistené veci oprávnenej osobe, ak k ich vráteniu nedôjde z dôvodu straty, zničenia alebo odovzdania inému orgánu. Dovolateľka nesúhlasila so záverom odvolacieho súdu, že „neprodukovala“ žiadne tvrdenie o tom, kedy sa mali žalovaní dopustiť nesprávneho úradného postupu, ktorý jej zakladá nárok na náhradu škody. V tejto súvislosti poukázala na žalobu a prednesy jej právneho zástupcu na pojednávaní súdu prvého stupňa z 13. októbra 2009 a 10. novembra 2009, kde bolo prezentované, že od zaistenia mincí výlučne orgány činné v trestnom konaní (Krajská správa Ministerstva vnútra v B.B., Obvodné oddelenie Ministerstva vnútra v B.B., Okresná prokuratúra v B.B., Ľudový súd v B.B.) mali mince k dispozícii a nesprávny úradný postup spočíva v ich zašantročení, strate a nevrátení; nesprávneho úradného postupu sa dopustili všetky žalované orgány. Nepovažovala za správny záver odvolacieho súdu, že pokiaľ okresný súd mincami nedisponuje nedopustil sa nesprávneho úradného postupu, ak ich nevydal. Z ustanovenia § 80 ods. 1 a 3 Trestného poriadku vyplýva, že po podaní obžaloby je rozhodovanie i dispozícia so zaistenými vecami výlučne v právomoci súdu, pritom nie je rozhodujúce kto má zaistené veci (súd, prokuratúra, alebo iný štátny orgán). Záver odvolacieho súdu o tom, že Okresný súd v B.B. nedisponoval mincami, nemá oporu vo vykonanom dokazovaní. Z vyjadrení žalovaných 2/ a 3/ vyplýva, že štandardný postup v trestnom konaní je taký, že zaistené veci (ako vecné dôkazy) sa pripoja k trestnému spisu,

doručujú sa prokurátorovi a následne podaním obžaloby sú súčasťou súdneho spisu.

Žalovaní 2/ a 3/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že rozhodnutia odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa, ktorým bola žaloba voči nim zamietnutá, sú vecne správne, v tejto časti považovali dovolanie žalobkyne za neprípustné a preto navrhli, aby ho dovolací súd zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 236 a nasl. O.s.p.). Dospel pritom k záveru, že dovolanie v predmetnej veci je prípustné a dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Bez ohľadu na to, či odvolací súd rozhodol rozsudkom alebo uznesením, pripúšťa § 237 O.s.p. dovolanie proti jeho rozhodnutiu vtedy, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd, vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide o nedostatky v právomoci súdu, v spôsobilosti byť účastníkom konania, v riadnom zastúpení procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej /res judicata/ alebo už prv začatého konania /litispendencia/, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Pokiaľ odvolací súd rozhodol rozsudkom, je dovolanie proti nemu prípustné, ak je napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.) alebo potvrdzujúci rozsudok, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vo výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3).

Dovolateľka existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo; prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

So zreteľom na obsah dovolania žalobkyne, ktorá uviedla, že v konaní pred odvolacím súdom jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), ďalej že v konaní došlo k inej vade, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), je treba zdôrazniť, že ak je dovolanie neprípustné podľa ustanovenia § 238 O.s.p., dovolací súd sa nemôže zaoberať dôvodmi dovolania vychádzajúcimi z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. Zároveň treba uviesť, že ustanovenie § 237 O.s.p. spája prípustnosť (i dôvodnosť) dovolania výlučne len so závažnými procesnými vadami, a s výhradne tými, ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť konania.

Dovolanie žalobkyne smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu ako celku, teda proti výrokom, ktorými bol 1/potvrdený, ale i 2/ zmenený rozsudok súdu prvého stupňa.

I. Pre dovolanie smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu v jeho potvrdzujúcej časti (t.j. o zamietnutí žaloby proti žalovaným 2/ a 3/) nie sú splnené podmienky jeho prípustnosti podľa ustanovení § 238 ods. 1 až 3 O.s.p., lebo dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku, odvolací súd sa neodchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu (ktorý v tejto veci doposiaľ nerozhodoval, a preto ani nevyslovil právny názor) a dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu a nejedná sa ani o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Vzhľadom na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal predovšetkým otázkou, či dovolanie nie je dôvodné podľa § 237 O.s.p, pričom dospel k záveru, že prípustnosť dovolania podaného žalobkyňou vyplýva z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred

súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorým účastníkovi konania odníma tie procesné práva, ktoré mu zákon priznáva. Predmetnému dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom na skutočnosť, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom treba vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov. Vady zakladajúce zmätočnosť súdneho konania, ktoré zaviniť súd svojím procesným postupom v rozpore so zákonom, spravidla vždy účastníkovi konania odnímajú možnosť konať pred súdom, pretože mu bránia v realizácii tých procesných práv, ktoré občiansky súdny poriadok priznáva na účelné uplatnenie alebo bránenie práva proti druhej strane v spore.

Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovor), porovnaj napr. sp. zn. III. ÚS 156/06, sp. zn. III. ÚS 331/04, sp.zn. II. ÚS 174/04.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústavy), každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch (...).

Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola

odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98).

Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods.1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94).

Citovaný čl. 46 ods.1 ústavy (podobne aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu, zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy) normujúcich rámec, v ktorom je možné domáhať sa jeho rešpektovania (m. m. I. ÚS 22/03).

Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (porovnaj III. ÚS 7/08).

Konaním súdu sa rozumie jeho procesný postup. Konanie súdu v súlade so zákonom musí vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať tak právo na súdnu ochranu. Súdne rozhodnutie, ktorým sa završuje poskytovanie súdnej ochrany, musí byť logickým a právnym vyústením doterajšieho priebehu a výsledkov konania, pri jeho vydaní musia byť zachované formálne a obsahové náležitosti s dôrazom na prvky zrozumiteľnosti, určitosti, jasnosti a súladu jeho skutkových i právnych dôvodov vo vzťahu k výroku. Procesný postup súdu pri konštituovaní i vecnej zmene rozhodnutia, ktorý nenachádza oporu v zákone, je preto potrebné považovať za závažnú vadu nenaplnujúcu materiálnu stránku práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces, ktorá v konečnom dôsledku objektívne bráni riadnemu (účinnému a efektívnemu) uplatneniu dôležitých procesných práv účastníkov

konania slúžiacich na ochranu ich práv a oprávnených záujmov v občianskom súdnom konaní. Nemožno opomenúť, že procesný úkon účastníka súdneho konania, ktorý má podstatný vplyv na ďalšie súdne konanie je možné považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu. Ak je účastník konania z uplatnenia tohto procesného úkonu vylúčený alebo v značnej miere obmedzený (pri jeho uplatnení) v dôsledku nesprávneho postupu súdu, dochádza k stavu, kedy sa mu postupom súdu porušuje ústavné právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné poukázať na to, že konanie pred súdom musí zabezpečiť pre účastníkov konania spravodlivú ochranu ich práv a záujmov (tzv. fair process). Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Občiansky súdny poriadok účastníkovi viaceré procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcich. Medzi základné práva účastníka konania patrí aj právo účastníka konania napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje (§ 201 O.s.p.).

Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Predvídateľnosť postupu súdu zaručuje tiež ustanovenie § 118 ods. 2 O.s.p., ktoré sudcovi (súdu) umožňuje uviesť, ktoré významné skutkové tvrdenia účastníkov považuje za zhodné a ktoré zo sporných tvrdení budú predmetom dokazovania. Predvídateľnosť postupu súdu vyplýva aj v prípadoch, ak návrh na začatie konania (§ 79 O.s.p.) nemá všetky zákonom požadované náležitosti, t.j. je neúplný (či neurčitý), pretože v ňom chýba opis rozhodujúcich skutočností (resp. je nejasný), je povinnosťou súdu uznesením v zmysle § 43 ods. 1 O.s.p. vyzvať účastníka na odstránenie väd podania a súčasne ho poučiť ako je potrebné podanie doplniť vrátane poučenia o právnych následkoch nerešpektovania takejto výzvy. *Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní.* Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť

zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Rovnako by nemali byť zaskočení takým postupom súdu, ktorý nemá oporu v predvídateľnom právnom postupe súdu, ktorý je v súlade s procesným právom a jeho pravidlami. Sudca (súd) svoj právny názor (rovnako i procesný postup) môže účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil.

Potvrdzujúcu časť rozsudku odvolací súd odôvodnil tým, že žalobkyňa neprodukovala tvrdenia, kedy sa mali žalovaní 2/ a 3/ dopustiť nesprávneho úradného postupu; rozsudok odvolacieho súdu v jeho potvrdzujúcej časti teda vychádza z právneho záveru o nedostatku tvrdenia o čase, kedy malo dôjsť k nesprávnemu úradnému postupu, čo odvolací súd považoval za rozhodujúce. Odvolací súd vyvodil svoj právny záver zo skutočnosti, ktorú súd prvého stupňa výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v neprospech žalobkyne, ani nepovažoval za potrebné pre takéto právne posúdenie vykonať dokazovanie, pretože ju nepovažoval za spornú, keď vychádzal z toho, že jedinou spornou otázkou v konaní, bolo to, ktorý z orgánov zastupujúci štát je zodpovedný za vzniknutú škodu, resp. či ide o zodpovednosť spoločnú a nerozdielnu (str. 5 odsek 2 rozsudku súdu prvého stupňa); žalobkyňa nemala možnosť namietat' a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa ohľadne uvedenej právnej otázky, tak ako ju vyhodnotil a právne uzavrel odvolací súd; žalobkyňa sa v dôsledku toho k samotným (iným, novým) právnym záverom odvolacieho súdu nemala možnosť vyjadriť a predložiť prípadne aj také dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili významnými (pretože ich súd prvého stupňa nepovažoval za sporné), avšak z hľadiska právnych záverov odvolacieho súdu boli rozhodujúce. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, bolo žalobkyni odňaté právo namietat' správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. Pokiaľ bol odvolací súd, na rozdiel od súdu prvého stupňa, iného názoru ohľadne otázky (ne)spornosti rozhodných skutkových tvrdení, mal účastníčku konania (žalobkyňu) oboznámiť so svojím predbežným právnym záverom a umožniť jej vyjadriť sa k veci a prípadne predložiť dôkazy na preukázanie jej tvrdení. Z obsahu spisu však takýto postup odvolacieho súdu nevyplýva. Odvolací súd poznamenáva, že pokiaľ by odvolací súd z návrhu na začatie konania, ďalších podaní a vyjadrení žalobkyne nemal za to, že návrh na začatie konania obsahuje všetky

rozhodujúce skutočnosti (rozhodné okolnosti prípadu absentujú, prípadne nie sú uvedené jednoznačne), v takom prípade do úvahy prichádzal postup súdu podľa ustanovenia § 43 ods. 1 O.s.p., ktorý predchádza meritórnemu prerokovaniu veci. Právnym následkom v prípade neodstránenia vad podania (návrhu na začatie konania, žaloby) pre neurčitosť, či nezrozumiteľnosť účastníkom konania je odmietnutie podania (§ 43 ods. 2 O.s.p.), nie však zamietnutie žaloby z vecných dôvodov. Odvolací súd svojím postupom znemožnil žalobkyni realizáciu jej procesných práv a zaťažil konanie procesnou vadou v zmysle §237 písm. f/ O.s.p.

II. V prípade dovolania smerujúceho proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu (v časti, ktorým bola žaloba proti žalovanej 1/ zamietnutá), prípustnosť dovolania vyplýva z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p.

Dovolateľka v podanom dovolaní namietala nepreskúmateľnosť (resp. arbitrárnosť) rozhodnutia odvolacieho súdu pre chýbajúce odôvodnenie, tak ako to vyplýva z ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 O.s.p.

Ústavný súd podľa konštantnej judikatúry (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods.1 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu.

Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP. Judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Súčasťou obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva podľa čl. 6

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (napr. III. ÚS 95/06, III. ÚS 260/06). Zásada spravodlivosti obsiahnutá v práve na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 Ústavy SR) totiž vyžaduje, aby sudy založili svoje rozhodnutie na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokúvanej veci (III. ÚS 305/08). Právo účastníka súdneho konania na riadne odôvodnenie rozhodnutia je jednoznačne takým procesným právom, ktoré mu je v občianskom súdnom konaní priznané za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Zákonné požiadavky na odôvodnenie rozsudkov vyplývajú z § 157 ods. 2 O.s.p. Jeho účelom je predovšetkým doložiť správnosť rozsudku; zároveň je aj prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia. Ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. dáva súdom dostatočný návod na to, aké má byť odôvodnenie rozsudku. Z hľadiska úplnosti odôvodnenia rozsudku sa žiada, aby odôvodnenie obsahovalo najmä stručné a výstižné prednesy účastníkov a ich konečné návrhy, dôkazy, o ktoré súd oprel svoje skutkové zistenia, úvahy, ktorými sa spravoval pri hodnotení dôkazov a skutočností, ktoré mal preukázané, a právne posúdenie zisteného skutkového stavu podľa príslušných zákonných ustanovení. Ak súd svoj právny záver v rozhodnutí riadne neodôvodní, jeho rozsudok zostáva nepreskúmateľný.

Keďže odvolací súd pri zmene rozhodnutia (§ 220 O.s.p.) nahradzuje rozhodnutie súdu prvého stupňa, musí jeho rozhodnutie aj v tomto smere obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie zahrňujúce výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozhodnutia. Len takéto rozhodnutie možno označiť za preskúmateľné (§ 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.).

V preskúmvanej veci sa žalobkyňa voči žalovaným 1/ až 3/ domáhala náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom štátneho orgánu pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov. Súd prvého stupňa dospel k záveru, že žaloba je dôvodná voči žalovanej 1/; voči žalovaným 2/ a 3/ žalobu zamietol. Krajský súd, konajúci o odvolaniach žalobkyne i žalovanej 1/, rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu voči žalovanej 1/ zamietol a v jeho zamietajúcej časti (proti žalovaným 2/ a 3/) rozsudok súdu prvého stupňa

potvrdil; v dôvodoch zmeňujúceho rozhodnutia sa obmedzil iba na strohé konštatovanie, že pokiaľ okresný súd nevydal zlaté mince, ktorými nedisponuje, nedopustil sa nesprávneho úradného postupu, ktorým by žalobkyni bola spôsobená škoda. Z takéhoto odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu je zrejmé, že nespĺňa náležitosti odôvodnenia rozsudku v zmysle citovaného ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. a rovnako požiadavky, ktoré vyplývajú z práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Predovšetkým nie je zrejmé aké právne normy vo veci súd aplikoval, ako ich prípadne vyložil, keď dospel k záveru o neopodstatnenosti žaloby voči žalovanej 1/. Len samotné skutkové zistenie, že súd so zlatými mincami nedisponuje samo o sebe neindikuje žiadnu konkrétnu hmotnoprávnu úpravu, ktorou malo byť rozhodnutie zdôvodnené a nevysvetľuje ani jej právnu interpretáciu odvolacím súdom. Pokiaľ odvolací súd, na rozdiel od súdu prvého stupňa, zaujal názor, že nevydanie mincí súdom nezakladá nesprávnosť úradného postupu, bol povinný svoj odlišný právny názor v kontexte konkrétne aplikovanej právnej úpravy vysvetliť vo vzťahu k všetkým relevantným skutkovým zisteniam prípadu. (Ne)správnosť úradného postupu orgánu verejnej moci je totiž vždy determinovaná všeobecne záväznou právnou úpravou, podľa ktorej má verejný orgán postupovať (konať i rozhodovať) a ktorá je pre jeho postup záväzná; preto len skutkové okolnosti (zistenia) samé o sebe nemôžu byť postačujúce pre riadne (zrozumiteľné, rozumné a presvedčivé) zdôvodnenie tejto právnej otázky. Obsah rozhodnutia odvolacieho súdu neumožňuje verifikáciu správnosti ním prijatých právnych záverov v dôsledku úplnej absencie hmotnoprávnej úpravy, ktorú mal (mienil) vo veci aplikovať. Z odôvodnenia rozhodnutia napokon nie je zrejmé ani to, či a ako sa odvolací súd vysporiadal s odvolacou námietkou žalobkyne o spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti žalovaných za škodu. Pre nedostatok odôvodnenia sa stal napadnutý rozsudok v tejto časti nepreskúmateľným, v dôsledku čoho konanie pred odvolacím súdom je postihnuté inou vadou konania v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. (vid' napr. R 111/1998, vychádzajúc z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorá považuje nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu za prejav a dôsledok tzv. inej procesnej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci).

Z uvedených dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že procesný postup odvolacieho súdu zavŕšený dovolaním napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, je zaťažený vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p., existencia ktorej je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia ale i vadou konania v zmysle § 241 ods. 2. písm. b/ O.s.p., Najvyšší súd

Slovenskej republiky preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil Krajskému súd v Bratislave na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu, dovolaciemu súdu nebola daná možnosť zaoberať sa vecnou správnosťou rozhodnutia ani ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 24. mája 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta